

The background of the cover is a photograph of a crowded courtroom. In the foreground, the backs of many people's heads and shoulders are visible as they sit in rows of seats, facing towards the front of the room. The room is filled with people, some looking towards the front, others looking around. In the background, three large, classical columns with decorative capitals support a high ceiling. The lighting is somewhat dim, creating a serious and formal atmosphere. The overall color palette is muted, with a lot of greys, browns, and dark tones.

VIBEKE BORBERG

Princippet om offentlighed i retsplejen

JURIST- OG ØKONOMFORBUNDETS FORLAG

Princippet om offentlighed i retsplejen

Denne å[* er omfattet af lov om ophavsret.

Uanset evt. aftale med Copy-Dan er det ikke tilladt at kopiere eller indscanne siden til undervisningsbrug eller erhvervsmæssig brug.

Bogen er udgivet af Djøf Forlag (www.djoef-forlag.dk)

Til Christian

Denne å[* er omfattet af lov om ophavsret.

Uanset evt. aftale med Copy-Dan er det ikke tilladt at kopiere eller indscanne siden til undervisningsbrug eller erhvervsmæssig brug.

Bogen er udgivet af Djøf Forlag (www.djoef-forlag.dk)

Vibeke Borberg

Princippet om offentlighed i retsplejen

Jurist- og Økonomforbundets Forlag
2012

Denne å[* er omfattet af lov om ophavsret.

Uanset evt. aftale med Copy-Dan er det ikke tilladt at kopiere eller indscanne siden til undervisningsbrug eller erhvervsmæssig brug.

Bogen er udgivet af Djøf Forlag (www.djoef-forlag.dk)

Vibeke Borberg
Princippet om offentlighed i retsplejen

1. udgave, 1. oplag

© 2012 by Jurist- og Økonomforbundets Forlag

Alle rettigheder forbeholdes.
Mekanisk, elektronisk, fotografisk eller anden gengivelse af
eller kopiering fra denne bog eller dele heraf
er ifølge gældende dansk lov om ophavsret ikke tilladt
uden forlagets skriftlige samtykke eller aftale med Copy-Dan.

Omslag: Bo Helsted
Tryk: Narayana Press, Gylling
Indbinding: Jysk Bogbind, Holstebro, Randers

Printed in Denmark 2012
ISBN 978-87-574-2638-0

Udgivet med støtte fra

dreyersfond

Jurist- og Økonomforbundets Forlag
Gothersgade 137
1123 København K

Telefon: 39 13 55 00
Telefax: 39 13 55 55
e-mail: forlag@djoef.dk
www.djoef-forlag.dk

Denne å[* er omfattet af lov om ophavsret.

Uanset evt. aftale med Copy-Dan er det ikke tilladt at kopiere eller indscanne siden til undervisningsbrug eller erhvervsmæssig brug.

Bogen er udgivet af Djøf Forlag (www.djoef-forlag.dk)

Indholdsfortegnelse

Del I. Indledning

Kapitel 1. Afhandlingens emne	15
1. Indledning	15
2. Nærmere om afhandlingens emne	17
2.1. Hvad er problemet med offentlighedsordningen?	18
2.2. Hvad er problemet med mediernes dækning af rets- og kriminalstoffet?	20
2.3. Hvilken rolle spiller grundlovens § 65, stk. 1, i afhandlingen? ..	23
2.4. Afgrænsning	24
3. Problemformulering	25
4. Plan for fremstillingen	27
4.1. Afhandlingens første del	27
4.2. Afhandlingens anden del	27
4.3. Afhandlingens tredje del	28
Kapitel 2. Afhandlingens metode og forfatningsforståelse	29
1. Indledning	29
2. Metodeovervejelser	31
2.1. Juridisk metode	31
2.2. Metodiske tilgange i afhandlingen	33
2.3. Fremstillingsmæssige overvejelser	38
3. Kildeovervejelser	39
3.1. Retskilder	40
3.2. Andre kilder	42
4. Forfatningsfortolkning	45
4.1. Teori om forfatningsfortolkning	45
4.2. Forfatningsfortolkning i afhandlingen	50

Kapitel 3. Afhandlingens retlige udgangspunkt	53
1. Indledning	53
1.1. Fremstillingens formål	54
1.2. Fremstillingens systematik	54
1.3. Fremstillingens disposition	55
2. Forfatningsretlig beskyttelse af offentlighed i retsplejen	55
3. Adgangen til at overvære retsmøder	56
3.1. Begrænsning af adgangen til offentlige retsmøder	57
3.2. Dørlukning	60
3.3. Retsmøder, som aldrig er offentlige	64
4. Adgang til aktindsigt i domme og kendelser mv.	65
4.1. Adgangen til aktindsigt	65
4.2. Fællesbestemmelser	66
4.3. Adgangen til aktindsigt	69
5. Offentlig omtale af retssager	74
5.1. Begrænsningernes betydning	75
5.2. Terminologi	75
5.3. Fremstillingens disposition	75
5.4. Generalklausulen i retsplejelovens § 1017, stk. 1	76
5.5. Referatforbud	77
5.6. Navneforbud	78
5.7. Transmissionsforbud	79
5.8. Retsplejelovens kapitel 92	81
6. Menneskeretlig regulering af offentlighed i retsplejen	84
6.1. FN's konvention om civile og politiske rettigheder	85
6.2. Den Europæiske Menneskerettighedskonvention	86

Del II. Analyse af grundlovens § 65, stk. 1, og offentlighedsprincippet

Kapitel 4. Introduktion til grundlovens § 65	91
1. Indledning	91
1.1. Nærmere om introduktionen	92
1.2. Metode- og kildemæssige overvejelser	92
2. Motiverne til grundlovens § 65, stk. 1	92
2.1. Den retskildemæssige værdi af motiverne til grundloven	93
2.2. Grundlovsudkastet	97
2.3. Forhandlingerne i den grundlovgivende forsamling	98
3. Gennemførelse af grundlovens § 65, stk. 1, ved lov	102

3.1. Retsplejereformen	102
3.2. Retsplejereformens offentlighedsordning	109
3.3. Efterfølgende revisioner af offentlighedsordningen	113
4. Retspraksis.....	116
5. Juridisk litteratur	117
5.1. Oversigt over juridisk litteratur i betænkning 1427/2003	117
5.2. Anden juridisk litteratur	119
5.3. Nyere nordisk litteratur	120
Kapitel 5. Centrale begreber i grundlovens § 65	121
1. Indledning.....	121
2. Retsplejebegrebet	122
2.1. Retfærdighedens håndhævelse.....	122
2.2. Hvilke retshåndhævende instanser er omfattet?	123
2.3. Hvilke retshåndhævende aktiviteter er omfattet?	125
2.4. Retsplejebegrebet i grundlovens § 65, stk. 1	126
3. Offentlighedsbegrebet.....	126
3.1. Introduktion til offentlighedsbegrebet	127
3.2. Offentlighedsbegrebet hos Habermas.....	129
3.3. Offentlighedsbegrebet i grundlovens § 65, stk. 1	133
3.4. Sammenfatning	135
4. Udtrykket »gennemføres« i grundlovens § 65, stk. 1	136
4.1. Løfteparagraffer i grundloven.....	136
4.2. Teori om grundlovens løfteparagraffer.....	137
4.3. Grundlovens § 65, stk. 1, som løfteparagraf	139
5. Kriteriet »i videst muligt omfang« i grundlovens § 65, stk. 1	140
5.1. Traditionel opfattelse af kriteriet	140
5.2. Naturlig sproglig forståelse.....	141
5.3. Sproglig definition	142
5.4. I videst muligt omfang i grundlovens § 65, stk. 1	142
Kapitel 6. Offentlighedsprincippet almindelige formål og hensyn ...	145
1. Indledning.....	145
1.1. Motiverne	146
1.2. Den juridiske litteratur	146
1.3. Tillid til retsvæsenet som samlebegreb	147
2. Hensynet til retssikkerheden	148
2.1. Offentlig rettergang.....	148
2.2. Kontrolhensyn	154
2.3. Hensynet til sagens oplysning.....	157

Indholdsfortegnelse

3. Hensynet til retsfølelsen	159
3.1. Teori om retsfølelsen	160
3.2. Definition af retsfølelsen	161
3.3. Informationsniveauets betydning for retsfølelsen	162
3.4. Sammenfatning	163
4. Informationshensynet	163
4.1. Princippet om offentlig adgang til gældende ret	164
4.2. Hensynet til borgernes retskendskab	165
4.3. Hensynet til den juridiske branches retskendskab	165
5. Hensynet til demokratiet	166
5.1. Domstolenes legitimitet	166
5.2. Moderne rets- og videnssamfund	167
5.3. Retspraksis som vidensgrundlag for politiske beslutninger	168
Kapitel 7. Offentlighedsprincippet indlejrede formål og hensyn	169
1. Indledning	169
1.1. Metodemæssige overvejelser	171
1.2. Retskildemæssige overvejelser	173
2. Offentlighedsprincippet historie i dansk ret	178
2.1. Erik Klippings Håndfæstning	179
2.2. Senere udvikling	187
2.3. Højesteret	190
3. Analyse	191
3.1. Særlige karakteristika ved offentlighedsprincippet	191
3.2. Identifikation af indlejrede hensyn	195
Kapitel 8. Offentlighedsprincippet i amerikansk ret	199
1. Indledning	199
1.1. Komparativ ret	200
1.2. Metode- og kildemæssige overvejelser	200
1.3. Formålet med den komparative analyse	201
2. Introduktion	202
2.1. Offentlighedsprincipperne i amerikansk ret	203
2.2. First Amendment som retligt grundlag for offentlighed i retspejen	204
3. Kampen om offentlighed	206
3.1. Kampen om presseprivilegier (1972-1979)	207
3.2. Kampen om adgang til regeringskontrollerede informationer og faciliteter (1974-1978)	209
3.3. Kampen om adgang til retsmøder i straffesager (1966-1979)	211

4. Supreme Courts dom i Richmond Newspapers, Inc. v. Virginia.....	215
4.1. Dommen i Richmond Newspapers i hovedtræk.....	217
4.2. Dommens bærende vota.....	219
4.4. Dommens rækkevidde og teoretiske baggrund	223
5. Komparativ analyse.....	231
5.1. Offentlighedsprincippetets retshistorie.....	231
5.2. Offentlighedsprincippetets forfatningsretlige regulering.....	231
5.3. Offentlighedsprincippetets behandling i teori og praksis.....	232
5.4. Offentlighedsprincippetets ideologiske grundlag.....	233

Del III. Perspektiver

Kapitel 9. Analysens konsekvenser for fortolkningen af grundlovens § 65	239
1. Indledning.....	239
2. Resultatet af analysen.....	240
2.1. Hensynet til retssikkerheden	240
2.2. Hensynet til retsfølelsen.....	242
2.3. Hensynet til demokratiet.....	244
3. Fortolkningen af grundlovens § 65, stk. 1	246
3.1. Hittidig fortolkning	246
3.2. Nyfortolkning.....	248

Kapitel 10. Forslag til forbedringer af offentlighedsordningen	255
1. Indledning.....	255
1.1. De senere års initiativer på området	255
1.2. Lovgivningsmæssige initiativer	256
1.3. Andre initiativer	257
2. Forslag til lovgivningsmæssige initiativer.....	259
2.1. Overværelsesoffentlighed	259
2.2. Ophævelse af billed- og lydoptagelsesforbuddet i retsplejelovens § 32, stk. 1	263
2.3. Offentliggørelse af domme og kendelser	274
3. Tiltag inden for eksisterende rammer.....	279
3.1. Systematisk anvendelse af domstol.dk	279
3.2. Night Court.....	281

Resume	283
1. Indledning.....	283